

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 25 noyabr (Bazar ertəsi günü) tarixli 49-cu nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

AZƏRBAYCAN

Düşənbə, 20 səfərlümüzəffər sənə 1337.
25 təşrini-sani sənə 1918.Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi,
iqtisadi türk qəzetisidirMəhəlli-idarə:
Bakı, Vorontsovski və Qubernski
küçələrin künçündə 4 nömrəli evdə
"Azərbaycan" idarəsi.

Telefon nömrə: 39-60.

Tək nüsxəsi 50 qəpik.

Türk və islamlağı müfəd məqalələrə
səhifələrimiz açıqdır.

Dərc olunmayan övraq iada edilmez.

Dərc edilən məqalətin mükafatını
idarə təyin edir.Abunə şəraiti:
Yanvarın birinədək Bakı üçün 24,
başqa şəhərlərə 35 rublədir.
Bir aylığı Bakıda 12,
başqa şəhərlərdə 19 rublədir.Elan fiatı: sətəri 2 rublə. Karratla gedən
elanlar üçün güzəşt edilir.İXTAR
[XƏBƏRDARLIQ]

Yarınərbəin münasibətilə qəzetimizin növbəti nömrəsinin çarşənbə [çarşənba] günü nəşr ediləcəyini qələrelə [oxuculara] xəbər veririk.

BAKİ, 25 TƏŞRİNİ-SANI
Bolşevizm təhlükəsi

Bolşevizm təhlükəsini rəf etmək [aradan qaldırmaq] üçün yalnız bir silah gücü kafi olmaz, çünki onların da əllərində silah vardır və nüfusca [sayca] onlar şimdilikdə tərəfi-müqəbilədən fəzlədirlər.

Bolşevizm müharibəyə girişmədən əqdəm [əvval] bunun üçün münbət bir zəmin hasil etmək lazımdır. Belə bir zəmin bilxüsus [xüsusilə] hərbi nöqtəyi-nəzərdən üssülharəkə [baza] əhəmiyyətini haiz [daşıyan] Qafqaz ölkəsində hasil etməlidir. Bu zəmin nədən ibarət ola bilər? Bu zəmini, bolşevizm bəlasını başlarından rəf edib də özlərinə bəşərəmə layiqli bir məişət təmin etmək üçün istiaqlılıyətlerini elan etmiş Qafqaz millətlərinin arasında aramaldır. Qafqaz millətləri Rusiyada hökmfərma [hakim] olan bolşevizm anarşisindən özlərini müdafiə edib və böylə anarşidə şərik olmamaq niyyəti ilə daxili Rusiya ilə aralarında bir sədd təşkil etdilər və öz əhalisinin örf və adət [adət-ənənələri] kamalatına [kamilliyinə] münasib tərz-i-idarəyə apdırlar [sistem qurdular] və pis-yaxşı özləri üçün güzəran sürdürüldür. İçlərində hərə-mərc və anarşi-filan yox idi.

Qafqaz millətləri böylə bir müntəzəm halda yaşadıqdı, Müttəfiqlər ölkəyə varid olurlar [gəlirlər]. Lakin Müttəfiqlər öz namlarına gəlməyib, rus millətini namına gəlmişlər və məqsədləri də rus millətini bolşevizm bəlasından xilas etməkdir. Müttəfiqlərə Azərbaycanı paytaxtına varid olan bəzi siyasi firqa nümayəndələri və yerli ruslardan bəzi qruplar Müttəfiqlərin Bakıya vürudu [gəlişi] münasibətilə başqa fikirlərə düşüb, sosializm bayrağı altında "haqiqi rusluq" hissiyatını büruzə vermək istəyirlər və Azərbaycanı Rusiya dövlətinin həmişəki kimi "layan-qəte" cüzü [ayrılmaz hissəsi] ədd [hesab] edərək yerli əhalinin xəhş və istəklərini yəna də inkar edib, onu nəzəri-ətibara almaq istəməyirlər.

Müttəfiq komandanlığı Rusiya namına iş görməsindən dolayı, bu məsələdə bir qədər bitərəf kimi durur, lakin təbii, ümum əşy-işin xələdər olmasın [pozulmasını] dəf edəcəkləri şübhəsizdir.

Zətan Müttəfiqlərin başqa dürüli siyasət aparmaları qeyri-mümkün bir əmrdir [işdir]. Çünki onlar üçün başqa dürüli yol yoxdur. Lakin digər tərəfdən hamı Müttəfiqlər, həm Rusiyanı düzəltmək üçün azərbaycanlılardan başlamaq niyyətində olan rus millətçiləri və həm də bolşevizmin əleyhinə olan başqa sosialist firqaları nümayəndələri bunu mülahizə etməlidirlər ki, Rusiyanın təxlişi [xilas] üçün yeni düzəlmə, yeni intizamda düşmüş bir ölkəni də tərtəpmək [yerindən oynatmaq] qəsdində olsalar, onda "qaşın qayırdığı yerdə, gözünü çıxardı" məsəli məfhumunca iş görələr. Azərbaycan öz yerində durub, heç bir yerə qaçmayı. Onda ki tərz-i-idarə – Demokratik Cümhuriyyət – içərisində yaşayan hər bir millətin mütəsəvi-hüquq [bərabərliyi] olmasına bir girovdur [təminatdır].

Xülasə, indiyə kimi fəvqələda hadisət içində yaşadığımız görə, Məclisi-Müəssisən toplanmamışdı və Hökumət əzaləri [üzvləri] içində başqa millətlərdən nümayəndə yox idi. İndi isə Məclisi-Müəssisən dəvət edib və orada hər bir millətə nüfusunə [əhalisinin sayına] görə yer verilir və ehtimal ki, Hökumət əzaləri cümləsində bir neçə nəfər rus və erməni daha olsun. Böylə bir şəkildə Azərbaycan Rusiyadan dəxi ayrılırmı. Lakin deyir ki, Rusiyanın mərkəzində əmnü-əsasıy bərpə olsun və bütün millətlərin rəyi bir yerə toplansın, onların dediyinə biz razıyıq. Rusiyada bütün millətlər üçün "hürriyyət, müsəvat [bərabərlik] və üxüvvət [qardaşlıq]" əsası ilə nə dürüli şəkli-idarə olar, biz dəxi ona tabe oları. Lakin indidən mərkəzi anarşi içində ola-ola böylə bir əşyasiy bərpə olmuş qitədə [hissədə] böyük siyasi təbəddülətə [sarsıntıya] bir lüzumiyəy varmıydı?

Azərbaycan türklərinin dedikləri budur. Çünki burada öylə bir siyasi təbəddülətə qədəm qoyduqda, şübhəsizdir ki, dürüli-dürüli hissiyyət dəxi özünə yer tapacaqdır. Bu isə əmnü-əsasıy əvəzində yəna də hərə-mərc salacaqdır. Böylə olduqda da bolşevizm kəsbi-qüvvət tapacaqdır [güclənəcəkdir] və nəticə olaraq, şimaldan gələn fırtına bizim hamımızı öz müdhış dalğalarına giriftar edəcəkdir.

Bolşevizm müvəffəqiyyəti bir surətdə müharibə etmək üçün böylə ehtirasatə heç bir surətdə məhəl [yer; imkan] verməməlidir.

Əgər Müttəfiqlər və ölkəmizdə yaşayan rus milləti nümayəndələri haqiqi surətdə Rusiyanı bolşevizm girdabından xilas etmək istəyirlərsə, onlar həmin bəlanın heç yerdə baş verməsinə imkan verməməlidirlər.

C. D.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

"Royer" acentəsinin 23 təşrini-sani [noyabr] məlumatı

İngilis kralının nitqi

Parlaman təmddi [uzadılması] haqqındakı nitqində İngilis kralı müharibədə böylə nəticələr bəxş edən fəvqələda fədakarlığa qarşı minnətdarlıq izhar edib, müharibənin təxribatını [dağın-tılını] yenidən təmir etməyəndək və millət əsudəliyi bərpə edilməyəndək fəaliyyəti qırmağağa dəvət etdi. Kral böylə ağır müharibəni bitirməyə İngilislərə müvəffəqiyyət verməş ruh, İngiltərə xalqının əsudəliyini təmin üçün bir özü tikmiş kimi böylə əsən bir fəaliyyətdə onları buraxmaz, zənn edir.

Yeni Belçika kabinəsi

Kral Albert qət etmişdir ki, ümum firqa nümayəndələri iştirakı ilə bir hökumət təsis etsin.

Donanma təslimi

İngilis dəryyəbəyi [admiral] Bitti, 21 təşrini-sani saat 9-da təslim olmağa gəlmiş birinci və ən mühüm Almaniyə donanma qitəsinin [hissəsini] pişvaz etdi.

Gürcü teleqraf acentəliyindən

- Revel şəhərindən Hamburga xəbər verirlər ki, küçələrdə toqquşma davam edir. Fəhlələr pulemyota malik olmuşlar. Burjuaziya qorxulu hal keçirməkdədir. Fabrika və zavodlarda komitələr təşkil edilmişdir. Bunların əksəri kommunistdirlər [iştirakiyyun].

- Velskdən xəbər verirlər ki, Arxangelskdə təzə müvəqqəf hökumət təşkil edilmişdir. Hökumət heyətinə Çaykovski, polkovnik Durov, knyaz Kurakin və bir neçə kadət daxil olmuşdur. Köhnə hökumət əzalərindən [üzvlərindən] bir hissəsi həbs edilib, digər hissəsi qaçib qurtarmışdır. Arxangelsk burjuaziyası, Çaykovski iştirak etmək şərti ilə hökumət heyətinə daxil olacaqlarına söz vermişlərdir. Burjuaziya ilə İngiltərə komandanlığı arasında bu barədə itxilaf vücuda gəlmişdir.

- Daşkənddən xəbər verirlər ki, Türküstan cəbhəsində bolşevik əsgərləri Mərv şəhərini tərk edib geri çəkilmişlər.

- Serednadan xəbər verirlər ki, almanlar təacil surətdə Çerqov quberniyasını boşaldırlar.

- Moskvdən xəbər verirlər ki, Müttəfiq dövlətlər "İsmailiyyə"də Cənubi Rusiya əhalisinə kitabən bir mürciətnamə nəşr edib Rusiyanı təcdid [bərpə etmək] və bolşevikləri qovmaq üçün Cənubi Rusiyaya hücumə hazırlanmağa dəvət edirlər.

"Royer" acentəliyinin teleqrafı

London - İngiltərə Bəhriyyə arkanı [Donanma qərgahı] xəbər verir ki, "Britaniya" hərbi gəmisini təşrini-saninin 9-unda Cəbəllüttariq bəğazında minaya toxunub, üç saatdan sonra qərq olmuşdur. Otuz doqquz zabiti ilə 673 nəfər adam xilas edilmişdir.

Lahey - Sabiq kayzer Vilhelm xüsusi qatarla Leyj-Maastrixt arasında olan Eysden mövqifinə [stansiyasına] varid olmuşdur [çatmışdır]. Kayzer xüsusi Hollandiya qatarını gözləməkdədir.

Kopenhaq - Berлиндən verilən xəbərlərə görə, Vilhelm, Armqeymdə qraf Beninqin sarayında yerləşmişdir.

London - "Deyli meyl" qəzetisi xəbər verir ki, Vilhelm səhər saat 7-də Eysden mövqifinə varid olmuşdur. Vilhelmi kronprins, Hindenburg və Baş arkan [Baş qərgahı] heyəti müşayiət etməkdə idi. Vilhelm vəqəndan çıxıb papiros çəmə-çəmə arkan [qərgahı] zabitləri ilə müsəhibədə bulunmuşdur [söhbət etmişdir]. Vilhelmin hali heç təyir tapmamışdı [dəyişməmişdir].

- Təşrini-saninin 22-də Berindən xəbər verirlər ki, Fransa Həmkarlar İttifaqının Mərkəzi Komitəsi Alman Cümhuriyyətini təbriklə bir mürciətnamə nəşr etmişdir. Mürciətnamədə deyilir ki, Müttəfiq dövlət fəhlələri qarşısında bir məsələ vardır: hər cür müəssisəlik [ifratçılıq] qarşısını alıb, əşyasi və qənun bərpə etmək sifəti ilə Rusiya, Avstriya, Almaniya millətləri və onların təzə hökumətləri əleyhinə çıxmamağa yol verməməlidir.

- Stokholmdən xəbər verirlər ki, romanyalıların [rumınları] Venqriyaya daxil olub, əyalətləri zəbt etmələri davam edir. Vyana Parlamentində Fater nitq deyidi əsnada kommunistlər və xalq qırımı qvardiyası Parlamanə saxulmaq istəmişlər. Parlamanə bir güllə açılmışdır. Qırmızı ordu əsgərləri Parlamanə atəşə tutmuşlardır. Kəmək üçün əsgər dəvət edilmişdir.

- Yaponiya arkanı-hərbi [hərbi qərgahı] xəbər verir: Yaponiya qoşunları hal-hazırda öz qışılalarına [kazarmalarına] getməyirlər. Yaponiya qoşunları Xabarovskdən Zabaykaldak dəmiryol xəttini və habelə Ussuriya xəttini tutmuşlar. Qoşunların bir hissəsi Çita, Verxneudinsk və Nerçinskədə yerləşmişdir.

Fransız qoşunları

Fransız qoşunları Peştə və İstanbul şəhərlərinə daxil olmuşlar.

İngiltərədə seçki gedişləri

Hal-hazırda İngiltərədə Parlamanə qızığın nümayəndə seçkisi vəqə olmaqdadır. Fransa, Belçika və digər işğal edilmiş yerlərdə pošta vasitəsilə və digər müharibə səhnələrindən etimad üzrə səs verirlər.

Tələt və Ənvər paşaların Berlinə vürudu

Tələt paşa ilə Ənvər paşa əlman zabitləri qiyafəsində Berlinə gəlmişlər. Almaniya Hökuməti sülh müahidənəməsi [sazişi] imzasına və bunların məsələsi aşkar edilənədək onları saxlamaq istəyir.

QƏZETƏLƏRDƏN

- Orlov inqilabını bərtərəf etməkdən [qarşısını almaqdan] ötrü latışlardan ibarət Moskvdən göndərilmiş olan əsgəri dəstə Oryol mövqifinə [stansiyasına] varid olmuşdur [çatmışdır]. Qatar mövqifə yanaşmamış matroslar tərəfindən mühasirə edilmişdir. Vaqonlarda olan saldatlar atəş açmaq istəmişlərsə də, matrosların vaqonları partladacaqları təhdidatı onları təslim olmağa məcbur etmişdir.

- Voronejdə olan hamı dəmiryol qatarları və depo əməli [məhləri] Kurska gətirilmişdir. Voronejin süqutu gözlənməmiş. Hər gün şəhərdə mitinqlər dəvət edilib, əsgərləri ruhlandırmağa çalışırlar. Bolşeviklər xəbər verirlər ki, Xarkov alınıb, Şura qoşunları Kiyev üzərinə hərəkət etməkdədirlər. Lakin bu xəbərlər heç bir təsirat buraxmayı. Əsgərlər arasında ancaq latışlarla Moskva fəhlələri müqavimət göstərirlər.

Komissarın teleqramı

Moskvada muntəşir [nəşr olunan] "Şura xəbəri"ndə cənub cəbhəsindən alınan, komissar Mqeladzenin teleqramı dərc edilmişdir. Mqeladze teleqramında axırıncı müvəffəqiyyətsizlikləri Qırmızı qoşun miyanındakı [arasındakı] bir para qitəatın [birliklərin] itxilafı ilə sübut edir. Şimdiki Trotski işbu itxilafı bərtərəf etmişdir [aradan qaldırmışdır]. Hücumə keçmək mümkün olacaqdır.

Hollandiyada fəhlə hərəkatı

Rotterdamdan Tiflisə xəbər verirlər ki, Hollandiya sosial-demokratları saziş girib, böylə bir məramnamə təklif etmişlərdir: Ümumi seçki hüquq, Senatın ləğvi, 8 saatlıq iş və tezliklə əsgərlərin tərk-silahı. İzdihamlı mitinqlərdə sosialistlərin tələbatı [taləbləri] müdafiə edilmişdir. "Tribuna" qəzeti yazır ki, Hollandiyada fəhlə hərəkatı gəldikcə böyük qüvvə almaqdadır.

TÜRKİYƏ MƏTBUATI
BOLŞEVİKLƏR HAQQINDA

3475 nömrəli "Tənin" qəzetində "Rusiya islamları nə halda" ünvanlı və Rusiya müsəlmanları arasında pək mötəbər bir zat tərəfindən yazılmış zeyldəki [aşğıdakı] məktub dərc olunmuşdur:

"Siz orada Rusiyanın gedişindən büsbütün qafil kimi gözükürsünüz. Təşrini-əvvəl [oktyabr] nəhayətlərinə [axırlarında] idarə bolşeviklər əlinə keçdikdən sonra təkim [bütün] Rusiya islamlarının hali müşkül bir dövryə girdi. Bolşeviklər bütün dünyaya sosializm dağıtmaq xəyalı ilə uğraşdıqlarından, biz Rusiya islamlarını, Rusiya itxilalından faydalanıb kəndlərinin mədəni, milli, dini hüquqlarını təmin etmək istəyən qövüm və qəbilələri, kəndlərinə düşmən deyə elan etdilər. Bütün Rusiya islamlarına bir ağızdan mürtəcə [kontrrevolyusioner] deyə isim verildi. Şu nəqətdən baxaraq xeyal ilə uğraşdıqlarından, biz Rusiyanın qan dəryasına boğular. İdil boyundakı milli-mədəni muxtariyyəti də fəxş və onun vilayətlərdəki təkmil müəssisələrini yağma və təxrib etdilər. Türk tatarların təkmil mətbuatını kontr-revolvyusioner deyə elan edib qapatdılar.

Şimdiki halda "Vakit", "İl", "Yoldız", "Tormış", "Koyas", "Korlıtay", "Altay", "Saray" qəzetləri bolşeviklər tərəfindən qapadıldı. Qapadılmayan milli mətbuat qalmadı. Pək çoxunun mətbəələri də müsadirə edildi.

Milli ordumuz bolşeviklər əmt axırlarında dağıtdılar. Şimdiki halda kəndimizə baxan heç bir qarşımız da yox. "İdil-Ural ştatı" namı ilə ayrı bir ştat (hökumət) təşkil etmək üçün toplanmış olan heyət dağıtdılar.

İdil boyunda milli muxtariyyəti təqərrür etmək [yaratmaq] üçün İyada milli məclisi toplanmış və pək çox milli məsələləri həll edərək, milli işləri idarə üçün üç nəzərdənd [nəzirikdən] (Maarif, Maliyyə, Diniyyə nəzarətləri) mürəkkəb bir milli idarə təsis etmiş, əhali üzərinə milli vergilər tərhil ilə [vergilər qoymaqla] işə başlamışdıq. Bolşeviklər bu milli idarəni dağıtdılar, onun təkmil müəssisətini [bütün müəssisələrini] təxrib və bir çox zəvati [şəxsi] həbs etdilər. Milli idarənin rəisi Sadri əfəndi Maqsudi şimdiki halda qaçıb gəzir. Maliyyə naziri Şeyxulla Alkin Ufa həbsxanasında yatır. Milli idarənin 5-6 milyonluq bəşlənci sərmayəsini də qəsb etdilər. Hal-hazırda İdil boyunda heç bir şey qalmadı. Əhalini xof və dəhşət istila etdi. Heç bir dürüli toplanmaq, yəzma, söyləmək qəbil deyil. Nikolay dövründən daha bətrə oldu.

Bu islamlara cəbr və zülm məsələsində ermənilər pək böyük bir rol oynadılar. Bilkəssə [xüsusilə] Türküstanı yağma və Xokand şəhərini təxrib xüsusunda ermənilər fəvqələda məzəlim [zülüm; soyqırım] icra etdilər. Yalnız Xokandda 11000 ev, 39 cəme, çarşuyi-kəbir [böyük bazar] ilə bir çox mədaris [mədrəsə] ihraq [yandırıldı] və 20000 əhli-islam canavarasına qət olundu. Bakı müharibəsində daxli ermənilər bolşeviklərlə müttəfiqən [birlikdə] əhaliyi-İsmailiyyə üzərinə hücum və pək çox vəhşət ittikab etdilər [tötərdilər].

Digər tərəfdən, kəndi aramızdan dəxi milli xainlər çıxdı. İdil boyu milli müəssisələrini təxrib xüsusunda onlar da fəvqələda böyük cinayətlər apdırlar. Bunların ən məşhurları Mollanur Vahidov namında bir məmur, Şərif Manatov namında İstanbula bulunmuş bir başqırd, Alimcan İbrahimov namında bir dalaqlanıdır.

Bunların yanına Nikolay zamanında casusluqda bulunmuş bir sürü əsəfil [aşaqlar] toplanıb, islamların hər bir hərəkatlarını ruslara ixbar [kəbər verdilər] və müəssisəyi-milliyəni [milli müəssisəni] təxrib [pozmaq] xüsusunda ruslara pək böyük müavinət [yardım] etdilər. Zənginlərimizi də fəvqələda yağma etdilər [soydular]. Məsələn, qazax müsəlmanlarını islam bolşevikləri tərəfindən dörd milyon rubla təzminat təhmil olundu [qoyuldu]. Ruslara heç də yox. Və o dörd milyon islamlardan alıb, ruslar və yəhudilərə bərabər yedilər. Orenburqda, Ufada, Troitskdə, Türküstanda hakəza [onun kimi]. Yalnız Yauşevlərin bolşeviklər tərəfindən ruqləyə edilən əməl [mə] və əmlaklarının miqdarı on yeddi milyon rublaya bəliğ olur [çətr]. Hüseynovlara da tamaman yağma etdilər. Əhali fəvqələda bırdı [bezdi], nə yapacağıni şəşirdi. Baziləri hicrat [köçmək] və təbiddi-təbiiyyət [vatəndaşlığını dəyişdirmək] üçün uğraşırlarsa da, ona da şimdiki müvəffəq olduqları yoxdur.

Şimdiki halda təkmil [bütün] ümidimiz bolşeviklərin düşməsindədir. İdarə onların əlindən gədersə, bəlkə bir şey yapa biləriz. Fəqət ayrı ştatlar yappaq şimdilik imkan xaricində, çünki qüvvət tamamən bitdi. İdil boyu türklərinin istiqbalı [gələcəyi] pək qaranlıq görünür. Bolşeviklərin Başqırdistan-Tatarstan yapaacağı dəmələri əhalini iğfal [aldatmaq] üçün bir damı-təzvirədən [yalan tələsindən], quru bir laf manevrasından ibarət. Qalibə bu inqilabdən də heç bir hüquqsuz və pək zəif olaraq çıxaçaq.

Bu son günlərdə bolşeviklərə qarşı böyük bir hərəkat var. Hər yerdə fitnə və üşyan çıxır, lakin bolşevikləri şimdilik almanlar tutduğundan, yerlərində dura bilirlər. Bir gün almanlara lüzumu qalmayınca bittəbii düşəcək, ondən sonra nə olacaq? Rus əhalisində din hissi qüvvətəldir. Moskva əhalisi müətdəmiyən [daimi olaraq] tapınırlar. Nikolay da pək özləyirlər. Təkrar aski idarənin övdət etməsi [qayıtması] da pək möhtəməldir [ehtimal daxilindədir].

Milli idarənin qapadılması münasibətilə şu günlərdə Moskvada Milli İdarə rəisi Sədri Maqsudi, Diniyyə Nəzarəti [Din İşləri] rəisi müftü Alimcan əl-Barudi, Maarif naziri Nəci Qurbanəli və digər böyüklerimiz toplanmışlardır. Uzun müzakirələrdən sonra şimdilik heç bir şey yappaq qəbil olmadıqı anlaşıldı. Gələcəkdə nə yapa biləcəyimiz də məlum deyil. Əvvəlcə Moskvada, sonra islamlarla maskun olan digər şəhərlərdə türk əsirlərinə müavinət [yardım] şöbələri açmışdı. Onların həpsi qapadıldı. Moskvada türk əsirlərinə müavinət üçün bir müsəfirxəna açmışdıq. Bolşeviklər bunu da qapatdılar. Binamızı müsadirə etdilər. İştə şu əhval içərisində bir şey yappaq qəbilmi?"

Həmin məktub münasibətilə "Tənin" qəzetisi "Rusiya müsəlmanları və biz" ünvanlı baş məqaləsində şu sətiləri yazır:

"Rus itxilalı millətlərin kəndi müqəddəratına hakimiyyəti düsturunun ortayə atan ən mühüm siyasi təzahürlərdən biri olmuşdu. Çarlıq inhilal [süqut] etdikdən sonra, onun müdhış təhəkkümü altında zəhəran birləşmiş kimi görünən millətlərin ürəklərini qazanmaq ehtiyacı o qədər qüvvətli bir surətdə hakim idi ki, heç bir hökumət bu düsturu qəbul etməmiş görünməyə cəsarat edəməyirdi. Xüsusilə bolşevik hökuməti iş başına çəkərkən, ən əvvəl iləriyə sürdürüdü əvalərdən biri də bu idi. Əsləfindən [sələflərindən] çox də prinsip sahibi görünən və bu surətlə Rusiyada olduqca uzun bir zaman hakimiyyət mövqeyini mühafizə edə bilən bir firqa də, məəttəəssif [təəssüflər olsun ki], təəssübə

məğlub olaraq kəndi sərmayeyi-qiyamı [inqilabının mayası] olan düsturu müsəlmanlar əleyhinə ixlal etmişdir [pozmuşdur].

Digər tərəfdə Rusiya müsəlmanlarının Rusiyadakı hal və vəziyyəti və bolşeviklərin müsəlmanlara məzəlimi [zülümü] haqqında təfsilatı həvi [əhatə edən] bir məktub mündəricidir [dərç olmuşdur]. Bu məktubu oxurkən insanın bir tərəfdən bu qədər qədərənə bir surətdə pəymal edilən [tapdanan] milli haqlar üçün ağlayacağı, digər tərəfdən ən müqəddəs düsturların böylə işinə gəldiyi kimi ixlal edilə bilməsindəki şühələt [əsanlığı] qarşı da güləcəyi gəlir. Guya xəfi [gizli] politikanın düşməni olaraq ortaya çıxan, cəhanın tərz-i-siyasətini dəyişdirmək və hər şeyi millətin gözü önündə adli [ədalətli] olaraq yappaq davasında bulunən bolşeviklərin də, işlərinə əl verdiyi zaman, başqaları kimi hərəkat edə bilmələri göstərir ki, bütün düsturlar və nəzariyyələr qəlyəyə gəlmiş [çoşmuş] təəssüb [irtica] qarşısında əriyəcək qərarə saləbatdan [məhkəmlikdən] məhrumdur. Məsələ müsəlmanlara təəllüq edinca [qəlinca], müfrit [ifrat] sosialist firqaların bəla ruhunda bir əhli-səlib [salibçi] zehniyyəti oynar və o zaman artıq hər zülm, hər təcavüz təvciç edilir [caiz, mümkün görünür].

Rus çarlığını nəhayət deviran qüvvətlərdən də də şübhəsiz daxilə oyandırdığı ümumi xoşnudsuzluq [narazılıq] əli. Çərsəke Sələdan bütün Rusiyalara fərmanfərma olan [amr verən] qarlar əgər bir az mütəbassirənə [basirətli, uzaqgörən] davranaraq müxtəlif millətlərə birər parça haqq tanımsız və istibdad altında əzilən xalqa ara sira nəfəs aldirmış olsalar, ehtimal ki, nifrət-i-ümümiyyə bu qədər böyüməz və Rusiya bugünkü anarşiya düşməzdi. Çarlığın xələfi olan hökumətlər, hər şeydən əvvəl, salaflarını düşürən səbəbləri arayıb ondən ehtiraz əmələ [çəkinməklə] mükəlləfdirlər. Təəssüflə görürük ki, çarlığın qoyu [rahi] müstəbid zehniyyəti yerinə qaim olan qoyu sosialist-bolşevik ruhu belə eyni xətanə işləməkdən qurtulmamışdır.

Rusiyada sakin olan [yaşayan] türklər və müsəlmanlar ən çəlişqən, ən sakin, ən məhviyyətə [təvəzökar] bir ünsür təşkil edirlər. Rusiyanın tarixi həyatında kəndinə ümuri-daxiliyyədə [daxili işlərdə] ən az zorluq verən türk və müsəlman ünsürü olduğu halda, səyani-istiqrabdır [təəccüblüdür] ki, ən çox əzilən də yəna bu ünsür olmuşdur. Kəndisini bütün rus kəlisəsindən [kil-səsinin] rəisi-ruhanisi elan edən çar üçün bu təəssüb siyaseti bir dərcəyə qədər mənalı ədd [hesab] edilə bilər.

Lakin bolşeviklər üçün o qədərək bir məzərat [bahana] belə yoxdur. Rusiyada bilkəssə insanıyyətparvarliklə maruf olan [tidanan] və insanlar arasında din və milliyət fərqlərini niza və cədana [dəva-dələsa, çəkişməyə] səbab olmasın istəyən sosialistlərin iş başına gəlməsi və millətlərin müqəddəratına hakim olmaları əsasını elan etmələri, bizdə bu nöqtəyi-nəzərdən yeni ümidlər oyandırmışdı. Şimdi görürük ki, rus bolşeviklərinin də sosialistləri "La Viktua" qəzetəsində hər bəranələri yüksəldən Qustav Hervenin sosialistliyindən pək fərqli deyilmiş. Daxildə və xaricdə bizim Qafqaz və Rusiya müsəlmanlarına verdirmiş əhəmiyyəti fəzələ bulanlar, bu qitələrdə sakin olan din və irq qardaşlarımızın bulunduğu vəziyyəti və bizim onlara qarşı duyduğumuz hissiyyəti təqdir edə bilməyirlər deməkdir. Gərək Qafqaziyyə və gərək bütün Rusiyada bizi əlaqədar edən səbəblər fəth və ilhaqi-ərazi arzuları deyildir. Türkiyə tamamiyyəti-mülkiyyəsinə [ərazi bütövlüyünü] mühafizədən və hüdəduqların qəbil-müdafiə [müdəfiyyə qədər] bir halda bulundurmaqdan başqa bir mənfəəti-ərziyyə [torpaq qazanmaq] arzusu təqib etməz və etməyəcəkdir. Osmanlı imperatorluğu dünyada yegənə qüvvətli və müstəqil türk hökuməti olduğu kimi, xilafəti-islamiyyə [islam xilafəti] sifəti-cəlisasını [uca sifətini] də haiz bulunduğundan [dəşidildiyindən], türk və müsəlmanların həyat və müqəddəratına büsbütün laqeyd qalammaz. İştə bizi Qafqaziyyə işləri ilə o qədər qüvvətli bir surətdə məşğul olmağa sövq edən səbab olduğu kimi, hərbin ilk dövrəsində rusların təcavüzünə məruz qalan İrənin imdadına qoşmamızın da hikməti budur. Osmanlı imperatorluğunu tərkib edən [mənalə gətirən] türk müsəlmanların ürəkləri, hər nəradən olursa-olsun yüksələn bir türk və ya müsəlman fəryadına qarşı laqeyd qalammaz. Həmirqimiz [irədaşımız] və həmdimimiz olanların zülm və qədr [təzyiq] altında əziləsinə təhəmmül edəmməz [döza bilməz]. Bu sadəcə bir siyaset məsələsi deyil, bir hissiyyəti-milliyə və diniyyə [milli və dini hisslər] məsələsidir. Bu gün böyük bir hərbi içində, vaxt [gənəş] cəbhələrdə döyüşən Türkiyə, Rusiyanın içərlərində bulunən millətdaşlarının feilan imdadına şitab edəcək [qoşacaq] vəsaitdən [vəsaitlərdən] məhrumdur, fəqət artıq Qara dənizdən əlaqəsini kəsən və Boğazlar xəyalatından [xülyəsindən] vaz keçən Rusiya, atı [gələcək] üçün Türkiyə ilə bir dostluq əqində [sazişində] bir fayda təsavvür edirsə, bilməlidir ki, bunun birinci şərti Rusiyadakı türk və müsəlmanların digər millətlərə verilən hüquqdan məhrum buraxılmamasıdır."

"ÜMİDSİZLİYƏ, YƏSƏ YER
VERMƏYƏRƏK ÇALIŞMALIDIR!"

Cəhənnəmnümun [cəhənnəmi andıran] toplar, tüfənglər ağızlarını yumduğu zaman bir "dövri-cədid" [yeni bir dövr] başlanacaqdır. Gənə hər kəs öz adı işlərinin dalınca qoşacaqdır. Bu dövri-cədidə kim

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 25 noyabr (Bazar ertəsi günü) tarixli 49-cu nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transferasiyası

Əvvəlcə hamımız boyunduruğa qoşularaq “arabamız” çamur-dan, bataqlıqdan çıxarmalı, sonra bir para danışıqlarımıza başlamalıyıq. Hökumətlə camaatın arasında gözə görünə biləcək uçurumlara heç yer verməməliyiz. Hər kəs bir vəzifə başına keçdiyi zaman millətinin gələcəyi qarşısında məsuliyyətini im'ani-nəzərən [diqqət nəzərindən, nəzər-diqqətdən] keçirməli və həsniyyətlə çalışmalıdır. Öz istiqamətini, qüvvəsini müəyyən etmədən işə girişməməlidir. “Hökumət işlətmək” çox da asan iş deyildir: o da bir məktəbdir, onu da bitirməli, nəzəriyyətini öyrənməli, əməliyyatını [praktikasını] yapmalıdır. Hər zaman, hər məkanada olduğuna kimi, əlbəttə işin başlanğıcında bilməyərək, düşünməyərək səhvlər mümkündür, amma düşünərək olan səhvlərin nə “ləkəsi” sillənər və nə də əfv olunur.

Bizim istiqlalımız məsələsində çoxlar ümitsiz və məyus görünürlər, ancaq inanmalıdır ki, doğulub bəslənən, yavaş-yavaş böyüyüb ayaq açan, “adax çeçək” etməyə [ilk addımlarını atmağa] başlayan bir uşaq bir gün gələcək ki, “yüyürməyə” də qabil olacaqdır. Millətlər müharibəsi “cahangirliyə” [imperializmə] zərbə endirərək xırda millətlərin istiqlalını, hüquq və ixtiyaratını “yumruqlardan” müdafiə etmək fikri ilə qurtarır. Hər yerə başğır hüququ üçün bayraqlar ucalır, inqilablər qalır. Demək, indiyə qədər ayaq altında azlən xırda millətlər öz arzu-larına çataraq, müstəqil olmalarına şübhə etməməlidir. Bir “dövri-cədə” müstəqil olaraq daxil olan millətlər üçün əvvəllərdə ağır olacaqsı da, sonraları aydınlıq olacağına iman etməlidir.

Azərbaycan Cümhuriyyəti də başqa cümhuriyyətlər arasın-da bir yer tutacağına inanmalı və ümitsizliyə, yə'sə “əlvida ilə” çalışmalıdır.

Hüseyn Mirzəcəmalov

ÜMİD İLƏ YAŞAYIN!

Bu günlərdə siyasət dünyasında bir dəyişiklik vücuda gəldi. Bu yeni növdəsi-siyasət [siyasətin yeni doğulmuş uşağı], ehtimal ki, çox insanların ümidini öldürdü. Fəqət ümid ölməməlidir. Məzəllah [Allah eləməsin], ümidimiz olarsə, yə's [məyusluq] dirilər, yə's dirilərsə bizi boğar. Binaileyh [ona görə], parlaq bir ümidlə istiqbalə [gələcəyə] baxmalı. Bizi boğmaq istəyən yə'si biz özümüzlə boğmalıyıq.

Dünya məhəlli-həvədis [hadisələr meydanı] olduğu üçün bu kainatı-hadisətdə [hadisələr dünyasında] hər şey zühuryab ola [meydana çıxsa] bilər. Mənim və sənin ümid və arzumuz xilafına [ziddinə] olaraq pək çox şeylər törəy[ə]r. Lakin şu hallar, əzmi-xüruşanımızı [coşub-dəşən əzmini] dayandırmamalıdır. Biləks [əksinə], daha da bizə mətanət-i-qəlbilyə [mənavi mətinlik] bəxş etməlidir.

Dörd sənədən fəzlə yaşamaq ləyaqətini göstərən cahən siyasəti, şimdiki başqa bir simayi-həyat göstərməyə başladı. Şu zaman əsnasında müzəffəriyyətdən-müzəffəriyyəyə payəndaz olan [qələbədən-qələbəyə qoşan] alman ordusu, alman siyasəti başqa bir hal göstərir kimi... Təleyi-hərb və siyasət [hərb və siyasət ilahi] – əhvala nəzərən [vəziyyət onu göstərir ki] – İngiltərə tərəfindən ərzi-ibtisam edir [gülməyəyir]. Zətan ümumi Cahən müharibəsi, İngiltərə-alman cidalı-möhtəşəmi [möhtəşəm çək-işməsi] deyilməlidir? Dörd sənə zərfində Mərkəzi dövlətlər tərəfindən görüən iğqalı-cidal [müharibənin təleyi; bəxt], bu gün İngiltərə və yoldaşları tərəfində ərzi-didar edir [üzünü göstərir].

Yaşamağa layiq olanlar yaşaya biləcəkdir. İştə qanuni-təbiət [təbiətin qanunu] böylədir. Öylə isə, yaşamağa ləyaqət kəsb etmək [qazanmaq] istəyənlər bizlər bu haldan təzyidi-ümid etməliyiz [ümidimizi artırmalıyıq], edə bilməliyiz. “Və la təy'əsu...” hikməti-həyatıyyə və ictimaiyyəsinə qafil olmayalım. Yə's ruhun ölümi, ümid isə ruhun həyatıdır. Siyasəti-milliyə nə simada görülersə-görürsün, ancaq millətimizdəki çöhrəyi-ümid [ümidli çöhrə] yə'sdar [məyus] olmamalıdır. Böyük Hamidin atidəki [aşığıdakı] şeirini guşi-huşumuza [ağıl qulağıma] guşvarə [sırğa] edalım:

*Öylə bir əzmi ilə çıxdım ki, yola,
Qarşıma çixsa məzarım, dönməm!*

Ümidi-iqbal və istiqbal ilə [xoş günlərə və gələcəyə ümidlə] yaşayalım, qardaşlar! İnkisari-xəyal və əmələ [xəyal və arzuların qırılıb parçalanmasına] düşər olmayalım. Layətzəzalə [sarsılmaz] və layətmə [ölümsüz] bir əzmi-mətanətlə siyasi şəhrah-i-həyatımızı [həyat yolumuzu] təqib edəlim.

İstiqbal, məyusi-həyat olanların deyil, qırılmaz və ölməz ümidlə çalışanlardır. Müəllim Naci deyir:

*Ümmid ilədir bükəyi-ətfa
Ümmid ilədir cahanda hər hal*

*Baki,
Əbdülsəlimzadə
Məhəmməd Hadi*

HƏRDƏNBİR

Qabaqlarda küçəyə çıxardın, görərdin ki, bir yekəqarın, uzun-biğ, belində şaşqa və tapança, əlində də çubuq bir adam durub-dır. Buna “qaradavoy İvan” deyirdilər. Özü də ki, Niqolayın vaxtında olardı.

Sonralar da küçəyə çıxanda görərdin ki, qaradavoy İvanın yerində indi də “qrajdanin Matvey” durubdur. Buna da “millioner” dedilər. Özü də Kerenskinin vaxtında idi.

Bir az sonra genə küçədə gördük ki, “qrajdanin Matveyin” yerində “tovariş Stepan” durubdur. Buna da “Krasni qvardiya” ad qoyublar. Özü də bolşeviklərin zamanında idi.

İndi də çıxrsan görürsən ki, “tovariş Stepanın” yerində “yasavul Məmmədçəfər”lə ingilis səltdi bərabər durublar. Bu da indiki zamanədədir. Gələcəkdə genə nə görəyik, onu da Allah bilir.

Məşədi Mahmud gördü ki, yasavul İmamqulu ingilis səltdi ilə şirin söhbət edir. “Vaxsey, ədə bu İmamqulu ingilis dili də bilir-miş!” Məşədi Mahmud təəccübənə bunlara yavuş gəlib gördü ki, xeyr, bunların söhbəti çox şirindir, başladı qulaq asmağa:

İngilis səltdi:
- The... eve...!
İmamqulu (barmağı ilə göstərərək):
- Qinta avlis pərsiyanski rabatay... iznayey!
- Pərsiyan... Pərsiyan...

İmamqulu (Məşədi Mahmuda gücənərək):
- Ədə, ingilis dili bilmirsən? Gör bu səltdi nə deyir? - Genə sal-

data: - Mənim... yasavul azərbaycanski... iznayey, izdraski pajuluska - deyib səltda əl verib, tez cibindən “Ekstra” pəpərosu çıxarıb ingilis yoldaşına təklif etdi.

Məşədi Mahmud dedi:
- Balam, belə ki olmaz. Sən onun dilini bilmirsən, o da sənin. Bari heç olmasa bir dənə dilmanc tapın ki, sizə dilmanclıq eyləyib başa salsın.

Buna cavab gendə duran Kərbəlayi İbrahim dedi:
- Balam, onda gərək şəhərdəki cəmi “postlarda” bunlardan savayı bir dilmanc da qoyulsun ki, bunlar biri-birini başa düşsünlər! Baxdım gördüm Kərbəlayi İbrahim insafən düz danışdı.

Dünən səhər evdə yatmışdım, sübh təzdən gördüm ki, qapımız bərk döyülür. Tez durub gedib qapını açdım. Gördüm bizim qonşu Baba Hacıdır. Dedim:

- Xeyr ola, nə var bu təzdən?
- Axı, ay filənkəs, bir dara düşmüşəm, gərək nə təhər olsa mənə kömək edəsən!
- Nə olubdur, balam?
- O olubdur ki, belə mənim kantorum üçün bir ərizə yazan ləzim olubdur. Təvəqqe edirəm müzayiqə etməyəsən [köməyini əsərgəməyəsən]. Bax, bu da qabaqca min beş yüz manat pul, al. Lap iki min də desən vərəcəyəm, hətta üç min də, çünki işim bərk yerdədir. Müştərilər kəsibdir qapımı, ancaq birca yazan yoxdur. Təvəqqe edirəm ələ bu saatda gələsən.

- Balam, nə ərizə, nə dildə? Bəlkə heç mənim yazmağa qəbiliyyətim yoxdur?
- Yox, bilirəm ki, səndən savayı bunu heç kəs bacarmaz. Çünki sən oxumuş bir adamsan. Təvəqqe...

- Axı bir də görüm kimə və nə dildə yazılacaqdır?
- Heç, ingilis dilində... Birca təvəqqe edirəm gələsən. Çay içməyibsənsə çay da alaram sənin üçün. Birca tez ol...

Mən fikirləşib gördüm ki, hargah buna desəm ki, balam, doğrudur mən bir az oxumuşam, ancaq təkə türkicə, farsicə və rusicə yaza bilərəm, ingilis dilini mən bilmirəm, onda o deyəcəkdir yalan deyirsən, oxumuş adam gərək hər bir dili bilsin. Qəzəz, dedim:

- Bilirsən nə var, qonşu? Sözüñ düzü, heç ərizədən-filandən başım çıxmaz, yaxxısı budur ki, sən get filan küçədəki ərizə yazan zərgəri gör. Orada bir mətbəxə var, bir oraya göz yetir. Sonra səndən əşəgə küçədə “dəndənsəzi” [dişqayırını] gör, əttar [təriyyat və ədviyyat satan] Məşədi Qasımı gör, sonra da baqqal Kəblə Rüstəmi gör və saatsaz Heydəralını gör ki, bəlkə bunlar indi də ingilis dilinə sənin üçün ərizə yazalar.

Hərifin beyninə batıb, xudafiz eyləyib getdi. Mən də gedib təzədən soyunub yatdım.

Bir naxoş

BAKI XƏBƏRLƏRİ

- İngiltərə Bəhriyyə ərkani [Donanma qərargahı] ticarət donanmasının bütün xidmətçilərinə elan etmişdir ki, təşrininəsinin [noyabrın] 25-indənk silahlarını “Prezident Kruqer” vaporusuna təslim etsinlər.

- Ərzaq Nəzarəti vəkili Balaxanı-Sabuncu polismeysterinə müraciətən rica etmişdir ki, Tağıyev fabriksindən bəzzaziyyə mali [parça, arşın mali] istəyənlər kənd cəmiyyətlərinə xəbər versin ki, mal almaq üçün xüsusi cəmiyyətlər təşkil edərək vəkillər intixabı ilə [seçməklə] nə qədər mala ehtiyacları olduqlarını siyahı üzrə Ərzaq Nəzarətinə pişnihad [təqdim] etsinlər.

- Bir neçə İran tacirlərinin vəkilli, Bələdiyyə İdarəsinə bu məz-munda bir ərz-hal təqdim etmişdir: Fövqəzəkir [yuxarıda adı keçən] tacirlərin eylülün [sentyabrın] əvəlinə [əvvəllərində] Bakı gömrükxanasında 12360 put 37 girvənkə çayları var idi. Gömrükxana bolşeviklərin yağmasına düşər olduqdan sonra cümlə-təni 684 put çay qalmışdı. Türklər səhərə daxil olduqdan sonra həman çaydan 179 cə'bə [qutu] öz ehtiyacları üçün göndərmiş-dilər. Bundan sonra gömrükxanada 147 put çay qalmış. Bu da ki, şəhər tərəfindən hacz [müsadirə] edilir. İşbu həczin əleyhinə etir-raz edilir, çünki Azərbaycan Cümhuriyyəti Ərzaq şöbəsinə xüsusi əşxasın [şəxslərin] malını hacz etməyə ixtiyar verməmişdir.

- İkinci realni məktəbi İngiltərə əsgəri hissələri ilə tutulduğu münasibətilə dərslər düşənbə [bazar ertəsi] günü noyabr ayının 25-indən müvəqqəten ikinci növbə ilə saat 2-dən başlayaraq ikinci Ünəs [qızıl] gimnaziyasında davam edəcəkdir. Qubernski və Tatarski küçələrin küncündə, erməni kilsəsi ilə rubəru [üzbəüz]. Dərslər Şamaxı yolunda məxsusi binaya köçənədək burada davam edəcəkdir.

- Dünən Bələdiyyə qulluqçuları, Bələdiyyə mülkündəki soyuq-dan dolayı işləməmişlərdir. Bələdiyyə İdarəsi məzot gətirə bilmədiyindən buxar sobalarını yandırmayıb.

- Bələdiyyə İdarəsinin 29 nəfər rus qulluqçularının imzası ilə Bələdiyyə İdarəsinə bir ərizə təqdim edilmişdir. Ərizədə tələb edilir ki, cümə günü bayram etməyi dəyişib bazar günü bayram edilsin.

Vaporun vürudu [gəlişi]
Təşrininəsinin [noyabrın] 21-ində Ənzəlindən “Arxangelsk” nam [adlı] vapor varid olmuşdur [gəlməmişdir]. Vapor xüşkəbar [quru meyvə] gətirmişdir.

- Təşrininəsinin 22-sində, cümə günü saat 1 radələrində Ənzəlindən “Orzol” nam sərnişin vaporu varid olmuşdur [gəlməmişdir]. “Orzol” Bakiyə gəldikdən sonra Ənzəliyə qayıdaraq 560 nəfər sərnişin gətirmişdir. “Orzol” şənbə günü, təşrininəsinin 25-ində Ənzəliyə gedəcəkdir.

Çörək qəhətliyi
Bələdiyyə İdarəsinin Ərzaq şöbəsi üzvü müxbirimizlə etdiyi müsahibəsində işbu məlumatı vermişdir:

Şəhərdəki çörək qəhətliyi fəqət [ancaq, yalnız] ətrafdan taxıl gətirilmədiyindən nəşət etmişdir [əmələ gəlmişdir]. Bir həftə yarımdır ki, Azərbaycan dəmiryolları yağışdan xarab olduğu üçün işləməyir. Bu vaxtdak da bir girvənkə səhərə buğda gəlməmişdir. Çörək qəhətliyini bərtərəf etmək [aradan qaldırmaq] qəsd ilə Ərzaq şöbəsi 10000 put arpa unu vermişdir ki, böyük çörəkçi dükənlərində bişirilib əhaliyə verilsin. İşbu çörək, Ərzaq şöbəsi nəzarəti altında bişirilib əhaliyə iki rublədən satılacaqdır. Böyləliklə 3-4 gün səhərə çörək kifayət edəcək, o vaxtdak da dəmiryolları faaliyyətə başlar da yollardakı taxıl səhərə varid olar [gəlib çatar].

Əlavə, Ərzaq şöbəsinin məlumatına görə, bütün dəyirmanlar-da, başda Ağabala Quliyevin dəyirmanı olmaq üzrə, taxıl mövcud-ur. Dünən Ərzaq şöbəsi bunlara təklif etmişdir ki, ya əhaliyə və yaxud Ərzaq şöbəsinə un versinlər. Bunlar imtina edərlərsə, hökumət qüvvəsi ilə taxıl hacz [müsadirə] ediləcəkdir.

Ərzaq şöbəsi Kuban nahiyəsində taxıl alır, fəqət vəsaiti-nəqliyyə [nəqliyyat vəsaiti] yoxluğundan naşi [ötürü] mal ilə mübadilə etmək məcburiyyətində qalmışdır. Əvəz ediləcək cəvhəri də hal-hazırda Ərzaq şöbəsi ümumi əsas üzrə növbə ilə alır. Bundan dolayı Ərzaq şöbəsi işbu günlərdə Müttəfiqlərə müraciət edərək, Lənkəran qəzasında taxıl almağa müavinətdə bulunmağı [kömək göstərməyi] rica etmişdir ki, Müttəfiqlər ərkani-hərbi [hərbi qərargahı] xüsusi vəsiqələr verməlidir ki, orada taxıl almaq mümkün olsun.

İngiltərə komandanlığı işbu təklifi qəbul edərək dünən xəbər vermişdir ki, şəhərin Lənkəran qəzasından taxıl alması əleyhinə deyildir.

Türklərdən qalan çörəyi də Bələdiyyə İdarəsi götürəcəkdir. Böyləliklə şəhərdəki çörək qəhətliyi müvəqqəti bir şeydir. Vaxtilə bərtərəf ediləcəkdir [aradan qaldırılacaqdır].

Müsləman ictimaiyyəni-inqilabiyyunların [sosialist inqil-abçılarının] ictimai

Cümə günü təşrininəsinin [noyabrın] 29-unda, axşam saat 6-da, “Türk Ocağı”nda müsləman ictimaiyyəni-inqilabiyyunlarınin müşavirəsi təyin edilmişdir. Məsələkdəşlərdən rica olunur ki, vaxti-müəyyənədə [təyin olunmuş vaxtda] təşrif gətirsinlər. Fırqəyə hüsün-təvəccöh [rəğbət] göstərənlərin də təşrifini mütləmənnadır [arzu edilir]. Müzakirə ediləcək məsail [məsələlər]:
1) Əhvəli-hazirə [mövjud vəziyyət];
2) Təşkilat vəziyyəti və ictimai nəşət edəcək [meydana çıxacaq] məsail.

Dəmiryol hərəkətinin təcridi

Dünən Tiflislə dəmiryol hərəkəti təcrid [bərpa] edilmişdir. Saat 8-də Bakıdan Tiflisə 3 nömrəli tren rəvanə olmuşdur [yola düşmüşdür]. Dəmiryolları Türk qoşunları tərəfindən düzəlməmişdir.

Firəng qoşunlarının vürudu [gəlişi]

Bakıda məlumat alınmışdır ki, Tiflisə firəng qoşunları daxil olmuşdur. Əlavə, Gürcüstanın başqa yerlərində bir firqə [diviziya] firəng piyada qoşunları yerləşdirilmişdir.

Könüllü orduda

Bakıda məlumatın əsasında, general Denikinin ərkani-hərbinə [hərbi qərargahına] Müttəfiqlər hərbi müvəxxəssiyi [nüməyəndəliyi] gəlmişdir.

Ümumrusiya Hökuməti nəzdində Könüllü ordu nüməyəndəliy-inə miralay [polkovnik] Lebedev təyin edilmişdir.

**MÜTƏFƏRRİCƏ
[MÜXTƏLİF XƏBƏRLƏR]**

Londradan Misirə təyyarə səyahəti
İngilis təyyarə zabitarlarından iki kişi [nəfər] ləfəqətlərində [yanlarında] məkinistləri bulunduğu halda, Londradan uçaraq və 2000 mil masafə qət edərək Misirə vasil olmuşlardır [çat-mışlardır]. Bunlar əsnayi-rahda [uçuş müddətində] petrol almaq üçün yalnız iki dəfə yerə enmişlərdir.

BAKI ŞƏHƏR İDARƏSİ ƏRZAQ ŞÖBƏSİ

Tərəfindən aşağıdakı çörəkçi dükənlərinə arpa unu buraxılıb, camaata girvənkəsi 2 manatdan çörək satılacaqdır.

Bəli qorodda:
Müstəhlik cəmiyyəti – “KÇNİTO”
Müstəhlik cəmiyyəti – “Şibayev”

Çorui qorodda:
Müstəhlik cəmiyyəti – “Nobel”

Baylovda:
Baylov şösesində 84 – Kiriyaqidin dükanı
Baylov şösesində 84 – Hüseyn Fərac oğlu

Şəhərdə:
Şamaxinski 15 – “Qreysiya”
Şamaxinski 26 – Seremetyev

Krasni krest caddəsində 18 – Popondopullo
Merkuryevski caddədə 19 – İvanov

Krasnovodski caddədə 39 – Eftivulis
Nijni Priyut caddəsi Krasnovodski küncündə 144/53 - Komışidi

Çadrovı və Tatarski caddələrin küncündə – Xristopulo
Vodovozni caddədə 10/12 – Eliftiriadi

Balaxanski 84 – İqropullo
6-ıncı Zavağzal Poroxovoy caddənin küncündə 12/22 –

Kirakosyans
Stanislavski caddə 66 – Xaçaturyans

Stanislavski caddə 97/99 – Ovanesyans
Şaxski caddə 35 – Məşədi Abdulla Abutalıb oğlu

Bolşoy Morskoy Balaxanski caddənin küncündə 80/45 – Faqurin

Bolşoy Çəmbərkənd caddəsi 83 – İbad Abdulla oğlu

4-üncü Qanlıtəpə Tatyanski caddə küncündə – Avakov
Aleksandro-Nevski sırada – İsmayilov

Səbunçuda:
Dmitriadi (Kazak çörəkçi dükanı) – Cavadovun 92 nömrəli evi

Zəbratda:
Volçkinski caddədə Kərimovun 43 nömrəli evində

Məhəmmədşəral Ağarza oğlunun dükanı
Aşağıdakı dükənlər çörəyi yarısı arpa və yarısı buğda unundan

pişirən 3 manat 60 qəpikdən satacaqlar:
Kolyubakinski caddə 29 – Lipiridi

Çəlyayev Aleksandro-Nevski sıra – Lipiridi
Krasnovodski və Kamenitski caddənin küncündə Pivovarovun

dükanı

Baki Şəhər İdarəsi Ərzaq şöbəsi

6/1

ƏRAZİ VƏ DÖVLƏT ƏMLAKI NƏZARƏTİNDƏN

Bununla ümumə elan olunur ki, Ərazi və Dövlət Əmlakı nəzirinin qərarədinə binasən [görə], Azərbaycan Cümhuriyyəti təhti-idarəsində [idarəsi altında] olan Bakı quberniyası, Cavad uyezdi, Muğan səhrasının yerləri işbu il müddətində, yəni 1919 kanunu-əvvəlin [dekabrın] 31-inə kimi **müzayidəsiz [hərracsız]**

(**torqsuz**) olaraq əkin əkmək üçün ancaq kənd cəmiyyətlərinə, onların üzvlərinə və kəndlilər zəhmətkeş şirkətlərinə [kəndlilərin qurduqları əmək birliklərinə] icarəyə veriləcəkdir.

Bu yerlər işbu elandan 15 gün müddətinə kimi, yəni 5 kanunu-əvvəl tarixindənk Cavad uyezdi Petropavlovka (Qalaqayın) kəndində Muğan səhrası mühəndis[i] P.N.Kli-menkonun təhti-sədarətində [başçılığı altında] xüsusi heyət tərəfindən icarəyə veriləcəkdir.

Müəyyən vaxtdan sonra yerlər müzayidəsiz icarəyə ver-ilməyəcəkdir. Muğan səhrası yerlərini icarəyə götürmək arzu-sunda olan kənd cəmiyyətləri, üzvləri və zəhmətkeş kəndlilər şirkətləri kanuni-əvvəl[in] 5-indən gec olmamaq şərti ilə bu barədə Petropavlovka (Qalaqayın) kəndindəki xüsusi heyət sədri mühəndis Klimenko canablarına ərizə pişnihad [təqdim] edib arzu etdiyi yerin məhəllini [yerini] və miqdarını göstərməlidir.

Yerlər 50 desyatinə və yuxarı miqdarda ələhiddə qitələrlə [ayrı-ayrı hissələrlə] halında icarəyə verilir. Bunların məhəlli [və] hüdudu [yeri və sərhədi] xüsusi planda nişanlanmışdır. Həmin planı Petropavlovka (Qalaqayın) kəndində xüsusi heyət sədrində gör-mək mümkündür.

Qitələri hissə ilə də icarəyə verməyə xüsusi heyət nazir tərəfindən müvəkkildir.

İcarə haqqı üç növlə veriləcəkdir:

1. Pul ilə – hər desyatına 11 manat olmaq şərti ilə;
2. Mal ilə – aqılacaq yerin məhsulundan əkin növdünün hər desyatın[in]dan bu qarar ilə:
1) Buğda və yaxud noxud əkilərsə 5 put
2) Arpa və qarğıdalı əkilərsə 2/7 put
3) Pambıq əkilərsə birinci məhsuldan 3 put
4) Darı əkilərsə 10 put
5) Küncüd əkilərsə 3 put
3. Su pulu – hər desyatına 25 rubla.

Yer və su üçün veriləcək pul 2 qist [hissə, pay] ilə verilir: yarısı yer aldığıda və o biri yarısı da 1 iyul 1919-da.

İcarə haqqı veriləcək mal, məhsulat ələ gəldikdən sonra verilir. Pambıq və küncüd üçün 1 təşrininə-əvvəl [oktyabr] 1919 və qeyriləri üçün 1 iyul 1919 tarixində gec olmamaq şərti ilə icarə haqqı xəz-inəyə və yaxud xüsusi sborçısca [pul yığma] vənd, heç tərəfind-ən verilmiş qəbzələr alınır.

İcarə haqqı olaraq verilən mallar isə icarədarlar tərəfindən Qaradonlu, Mürsəli, Saatlı, Qalaqayın [kəndlərində] və Salyan şəhərində vəqə dövlət ərzaq anbarlarına təhvil verilir. İcarədarlara su növbətlə buraxılıb, vaxtdan, miqdardan və məhsul növdündən asılı olacaqdır. Muğan səhrasındakı yerləri icarəyə götürmüş kənd cəmiyyətləri üzvləri və zəhmətkeş kəndlilər şirkəti işbu elanda göstərilmiş və xüsusi qanunlarla elan olunmuş şərait əsası ilə xüsusi heyətə şərtinəmə bağlamalıdır. Bu şəraitləri Ərazi Nəzarəti dəftərxanasında (Telefon caddəsində, nömrə 6), Bakı Ərazi İdarəsində (Vodovozni caddə, nömrə 8) və Gəncə Ərazi İdarəsində (Gəncə şəhərində) və Cavad, Şamaxı, Göyçay, Quba uyezdləri nəçəlnik və mahal pristavları dəftərxanalarında və həmçinin Qalaqayında xüsusi heyət dəftərxanasında (Muğan səhrası mühəndis dəftərxanası) görmək mümkündür.

Yuxarıda göstərilən vaxt müddətində kənd cəmiyyətlərinə, üzvlərinə və zəhmətkeş kəndlilər şirkətlərinə icarəyə verilməyən Muğan səhrası yerləri müzayidə ilə [hərracsız] arzu edənlərə icarəyə veriləcəkdir. Bu barədə xüsusi elan olunacaqdır.

Ərazi naziri dəftərxanası

Hamam

İcarə verilir Yuxarı Təzəpər caddəsində “Hacı Yunis” hamamı. Arzu edənlər, Merkuryevski caddədə Əşrəfovun mağazasına müraciət edə bilərlər.

Lazımdır

Türkçə və rusca bilən hesabdır (buxqalter). Ünvan: Bazarı caddədə Qubernskinin küncündə Heydər Möhsünovun mağazası.

Doktor Krinski

Sifilis, əmrəzi-tənəsüliyyə [zöhrəvi xəstəliklər] və cild məraz-ina mübtəla olanları qəbul etməyə başlamışdır. Səhər saat 9-dan 12-yə kimi; axşam saat 4-dən 7-yə kimi. Ünvan: Tarqovi caddədə Tağıyev qardaşlarının 10 nömrəli evində. Telefon 15-59.

263

Doktor F. S. Şteyn

Naxoşları qəbul edir səhər saat 9-dan 12-yədək, axşam saat 5-dən 7-yədək.

Mariinski və Tarqovi caddələrin küncündə Əşrəfovun evi, “Jorj” əksxanası. Telefon nömrə 54-44.

232

Həkim S. L. Şklovskaya

Mamalıq və daxili ünəs əmrəzini [qadın xəstəliklərini] qəbul edir. Naxoşlar qəbul olunur: səhər saat 9-dan birə və 5-dən 7-yə qədər. Ünvan: Aziatski